

NERODIA FASCIATA, EEN MAKKELIJK TE VERZORGEN EN TE KWEKEN SLANG

Door: Fons Sleijpen, Buteuxstraat 26, 4388 CW Oost-Soubrug.

*Inhoud: Inleiding - De slangen - Het voedsel - Het terrarium - Gedrag - Voortplanting - De jongen -
Volgende kweken - Tot besluit - Literatuur.*

* * *

INLEIDING

Begin 1986 ontving ik 3 slangen die zouden behoren tot de soort *Nerodia sipedon*. Behler en King (1979) vermelden als typische kenmerken voor *Nerodia sipedon* de afwezigheid van een donkere slaapstreep en alleen op het voorste lichaamsdeel een tekening van dwarsbanden; het achterste deel van het lichaam is getekend met alternerende vlekken.

Dit is echter niet het geval bij de 3 bovengenoemde slangen. Ze hebben wel een donkere slaapstreep en het lichaam is van de hals tot de staart getekend met dwarsbanden. Dit zijn typische kenmerken van de soort *Nerodia fasciata*. Overigens zijn beide slangesoorten sterk aan elkaar verwant en werd *Nerodia fasciata* vroeger als ondersoort beschouwd van *Nerodia sipedon* (Trutnau, 1979). Voor herkomst, beschrijving en biotoop verwijs ik naar Behler en King (1979) en Conant (1975).

DE SLANGEN

Op 18 april 1986 kwam ik in het bezit van een vrouwtje en twee mannetjes van *Nerodia fasciata*. Deze slangen waren op 26 juli 1985 in het terrarium bij Erik Nijhof te Groningen geboren. Zijn ouderdieren, twee vrouwtjes en een mannetje, waren wildvang. Beide vrouwtjes bevielen op dezelfde dag; het totaal aantal jongen was 63 (Nijhof, 1987). In dit kweekverslag staat: 63 jongen, waarvan 2 vrouwtjes. Dit is niet juist en moet zijn: 63 jongen van 2 vrouwtjes (pers. mededeling van Nijhof). Het was niet meer te achterhalen van welk vrouwtje mijn drietal afkomstig is. Kleur en tekening doen vermoeden, dat vrouwtje A en mannetje C broer en zus zijn en mannetje B een halfbroer van hen.

Op 18 april 1986 woog vrouwtje A 30 gram, mannetje B 30 gram en mannetje C 20 gram. Ruim 3 jaar later, op 12 juli 1989, woog vrouwtje A 890 gram (enkele uren na een bevalling), mannetje B 140 gram en mannetje C 130 gram. Het vrouwtje heeft halverwege het lichaam een omvang van 14 cm en een lengte van ongeveer 110 cm. Beide mannetjes hebben een omvang van 7 cm en zijn ongeveer 65 cm lang. Naast het aanzienlijke verschil in grootte en gewicht is het geslachtsverschil ook duidelijk zichtbaar aan de dikkere staartbasis en de relatief langere staart van de mannetjes. De drie slangen zijn inmiddels aanzienlijk donkerder geworden, vooral de mannetjes.

Foto 1: *Nerodia fasciata*, male, mannetje; foto F. Sleijpen.

Foto 2: *Nerodia fasciata*, female, vrouwtje; foto F. Sleijpen.

HET VOEDSEL

Ongeveer tachtig procent van het voedsel dat ik de slangen geef, bestaat uit kippehart en kippemaag. De overblijvende twintig procent bestaat uit diverse andere soorten vlees of vis, zoals regenwormen, kipfilet, runderhart, mager soepvlees, milt, goudvissen, kabeljauwfilet en spiering. Kabeljauwfilet geef ik het minst, omdat dit de ontlasting erg doet stinken. Ik bestrooi het voedsel altijd ruim met een mengsel van Nekton MSA, Nekton Rep en Nekton Rep-color in de verhouding 10:1:1, of met Gistmix of Amrepcal. Ook bij de vroeger gehouden en gekweekte kousebandslangen bleek dit voedsel uitstekend te voldoen.

Vrouwkje A is enorm vraatzuchtig, terwijl de mannetjes voorzichtige eters zijn. Het verschil in eetgedrag mag blijken uit de volgende gegevens: in de periode 19 april 1986 tot 2 oktober 1989 at vrouwkje A 148 keer, terwijl de mannetjes B en C respectievelijk 104 en 92 keer aten. Een maaltijd van vrouwkje A bestaat uit 10 tot 20 grote stukken vlees, terwijl de mannetjes hooguit 4-6 kleine stukjes per keer eten.

HET TERRARIUM

De slangen hebben diverse terraria bewoond, variërend van ongeveer 1/3 tot 1½ m³. Op de bodem bevindt zich potgrond, bedekt met stenen. Hierin is een ruime, onverwarmde waterbak verzonken. Een wirwar van takken zorgt voor klimgelegenheid en maakt het mogelijk, dat de slangen warme plaatsen kunnen opzoeken. Het terrarium wordt verwarmd en verlicht door middel van enkele spots en een TL-buis. De TL-smoorspoel zorgt voor een plaatselijke bodemverwarming.

De dagtemperatuur in het terrarium is in de zomerperiode, afhankelijk van de plaats in het terrarium, 18-35°C. In de winterperiode is de dagtemperatuur gemiddeld 5 graden lager.

De nachttemperatuur in de zomerperiode is 16-20°C en in de winterperiode 12-16°C. Er wordt een zomer/wintercyclus gecreëerd voor wat betreft de lichtlengte. In juli en augustus branden de lampen 16 uur. Vanaf 1 september bekort ik de lichtduur wekelijks met een kwartier.

Tijdens de maanden januari en februari branden de lampen 12 uur per dag. Vanaf 1 maart verleng ik de lichtduur weer wekelijks met een kwartier. De luchtvochtigheid in het terrarium is meestal vrij laag. Zo nu en dan sproei ik de bak flink.

GEDRAG

De mannetjes zijn goede klimmers, terwijl het vrouwkje hier veel moeite mee heeft, voornamelijk doordat ze erg fors gebouwd is. Ook zijn de mannetjes veel agressiever dan het vrouwkje. De mannetjes bijten gegarandeerd als je ze vast pakt of te dicht in hun buurt komt, terwijl het vrouwkje zich wel op laat pakken, behalve als ze hongerig is.

In de koelere winterperiode zijn de slangen minder actief en krijgen ze slechts één keer in de 3 of 4 weken voedsel aangeboden. Het vrouwkje eet dan normaal, terwijl de mannetjes meestal voedsel weigeren. In de warmere zomerperiode bied ik één keer in de 1 of 2 weken voedsel aan.

VOORTPLANTING

Op 14 maart 1987 vervelde vrouwtje A om 16.00 uur. Meteen werd mannetje C erg nerveus en vertoonde paargedrag tot diep in de nacht. Het paargedrag was hetzelfde als bij *Thamnophis*-soorten.

Op 18 maart 1987 besproeide ik het terrarium om 13.00 uur, met als gevolg dat mannetje B sexueel actief werd. Hij bleef dit enkele dagen. Op 31 maart 1987 haalde ik het gehele terrarium leeg, maakte het schoon en voorzag het van nieuwe takken en grond. De slangen hadden nu een halve dag in een zak gezeten.

Op het moment dat ze terug in het terrarium gezet werden, werd vrouwtje A fanatiek achtervolgd door beide mannetjes. Echte paringen kon ik niet observeren in deze periode. Na ongeveer twee maanden, halverwege mei, werd het duidelijk dat vrouwtje A drachtig was. De huid tussen de schubben van het achterlichaam bleef zichtbaar, ook als ze een week niet gegeten had.

Tijdens de dracht bleef het vrouwtje normaal eten; alleen in de laatste maand werden de porties kleiner, omdat er minder ruimte in haar lichaam beschikbaar was.

Vier dagen voor de bevalling at ze haar laatste maaltijd tijdens de dracht. Na de vervelling die aanleiding was tot het paargedrag, vervelde ze nogmaals op 28 april 1987. Op 19 juli 1987 was er rond 08.00 uur nog niets in het terrarium te zien, maar om 11.30 uur kropen er overal jongen door de bak. De bevalling was al afgelopen.

Het vrouwtje was erg rustig, ook toen ik de jongen uit de bak ving. Zestien dagen na de bevalling vervelde ze. Inmiddels is ze vraatzuchtiger dan ooit. Elke activiteit mijnerzijds in het terrarium is voor haar aanleiding om als een pijl te komen aanstormen en te bijten naar alles wat beweegt. De enige manier om haar te kalmeren is haar een spons met wat Dettol erop voor haar neus te houden; dan trekt ze zich terug naar een ander deel van het terrarium.

DE JONGEN

Er waren in totaal 20 jongen (F2) geboren; één ervan was dood, maar wel uit het vlies gekropen. De overige negentien waren zeer actief en schuw, maar niet agressief. Ze vervelden allemaal binnen enkele uren. Ze wogen ongeveer 5 gram en waren 25 cm lang.

Op 13 augustus 1987 euthanasieerde ik een jong, omdat dit niet wilde eten en een vergroeide onderkaak bleek te hebben; dit was vlak na de geboorte niet zichtbaar geweest. De jongen bracht ik onder in een klein terrarium. Er werd dezelfde lichtcyclus als bij de ouderdieren aangehouden.

Een week na de geboorte hadden alle jongen gegeten, hoewel er onderling nogal veel verschil bestond. Dertien exemplaren waren net zo vraatzuchtig als hun moeder, terwijl de overige vijf de "eetgenen" van hun vader hadden geërfd. Deze vijf werden na een maand gesepareerd, daar ze niet meer wilden eten. Na een poosje dwangvoederen gingen ze uiteindelijk weer zelfstandig eten (kattevoer uit blik).

Op 17 augustus 1987 wogen de kleinste exemplaren ca. 10 gram en de grootste ca. 15 gram. Op 28 juni 1988 wogen de kleinste exemplaren 30-40 gram (mannetjes) en de grootste 90-105 gram (vrouwtjes). Hun voedsel bestond uit hetzelfde als dat van hun ouders. Afgaande op hun tekening kan je voorzichtig veronderstellen dat mannetje C hun vader is.

VOLGENDE KWEKEN

In 1988 begon de eerste sexuele activiteit van de mannetjes op 7 februari. Op 16 februari 1988 werd er één paring waargenomen tussen vrouwtje A en mannetje B. Deze paring duurde van 15.40 uur tot 17.50 uur.

Vrouwtje A bleef weer de gehele zwangerschap eten en beviel op 9 juli 1988. De bevalling duurde 2 uur, van 12.00 uur tot 14.00 uur. Het aantal levensvatbare jongen was 20, waarvan er één slechts de helft in grootte was van de rest. Tevens werden er 7 volgroeide, doch mismaakte jongen geboren. Zij hadden o.a. een abnormaal dikke kop en afwijking aan de onderkaak. Enkele van deze zeven gingen al snel na de geboorte dood; de overige werden geëuthanasieerd. Ook werden er nog 2 onvolgroeide jongen geboren (1/3 van de normale grootte), waarvan er één nog eventjes geleefd heeft. Verder waren er nog enkele onbevuchte eieren.

Minstens één jong is direct na de geboorte door een van de mannetjes opgegeten en een ander jong bijna. Laatstgenoemde was zo goed als doormidden gebeten. Ondanks dat dit jong er slecht aan toe was, ontwikkelde het zich tot een van de best etende en snelst groeiende van het hele stel. Na ongeveer een half jaar waren de littekens nauwelijks meer zichtbaar.

In 1989 beviel vrouwtje A, in de nacht van 11 op 12 juli, van 42 levende en 4 halfvolgroeide, dode jongen. Van de jongen van 1987 had ik één vrouwtje zelf gehouden. Dit vrouwtje paarde op 16 februari 1989 met mannetje B. Zij woog toen 180 gram. Na de bevalling, op 22 juni 1989, woog ze 245 gram. Ze bracht 13 levende en 1 dood jong[†](F3) ter wereld.

TOT BESLUIT

Eind 1989 heb ik alle slangen verkocht aan een handelaar. De reden hiervoor was de volgende: in een periode van 2 jaar hadden de slangen voor 93 gezonde nakomelingen gezorgd. Voor deze jongen was, op enkele exemplaren na, totaal geen belangstelling bij slangenliefhebbers. Deze soort is blijbaar niet bijzonder, zeldzaam of "moeilijk" genoeg voor de meeste "slangenliefhebbers". Er wordt liever honderd tot meer dan duizend gulden betaald voor een importslang die na enkele maanden sukkelen dood gaat, dan dat er een paar gulden betaald wordt voor een mooie, actieve en vrijwel probleemloos te houden nakweekslang. Ik vond het dan ook onzinnig om met deze soort verder te kweken.

LITERATUUR

- Behler, J.L. and King, F.W., 1979. The Audubon Society Field Guide to North American Reptiles and Amphibians. Knopf, New York.
- Conant, R., 1975. A Field Guide to the Reptiles and Amphibians of Eastern and Central North America, 2nd. ed. Houghton Mifflin, Boston.
- Nijhof, E., 1987. Kweekresultaten: *Natrix sipedon sipedon*. *Litteratura Serpentina*, Vol. 7(1): 50.
- Trutnau, L., 1988. *Schlangen im terrarium*, Band 1: Ungiftige Schlangen. 3e editie. Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart.